

การทดลองทำนาปลาสลิดในดินเปรี้ยว

มณูญ บัวทอง

เจริญ คำแก้ว

ครรชิต เบญจมาภิญญากุล

จิระชัย จันทน

บทคัดย่อ

การทดลองทำนาปลาสลิดในดินเปรี้ยว โดยดัดแปลงบริเวณซึ่งเป็นดินพรุภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จังหวัดนราธิวาส ทำเป็นนาปลาสลิดขึ้นมาจำนวน 2 แปลง เนื้อที่ 12 ไร่ หากมีการปรับปรุงคุณสมบัติของน้ำหรือแก้ไขคุณสมบัติของน้ำไม่ให้เป็นกรดแล้วสามารถเลี้ยงปลาสลิดจนถึงขั้นวางไข่แพร่ขยายพันธุ์ได้

ประวัติความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปลาสลิดเป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งของเมืองไทย มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Trichogaster pectoralis* รูปร่างคล้ายปลากระดี่ แต่มีขนาดเล็กกว่า ครีบท้องเป็นเส้นยาวเส้นเดียว ลำตัวมีสีค่อนข้างดำเป็นพื้นและมีริ้วดำเป็นพื้น และมีริ้วดำพาดขวางตามลำตัวจากหัวถึงโคนหาง มีอยู่ทั่วไปในประเทศไทย โดยธรรมชาติปลาสลิดชอบอยู่ในน้ำนิ่ง เช่น ตามหนอง และบึง จึงสามารถนำมาเลี้ยงในบ่อและในนาได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น สำนักงานประมงจังหวัดนราธิวาส จึงได้ทำการทดลองทำนาปลาสลิดขึ้นในบริเวณพรุหรือดินเปรี้ยวมาเพื่อเป็นตัวอย่างในการปรับปรุงแก้ไขสภาพดินให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการเลี้ยงปลาต่อไป

วัตถุประสงค์

- เพื่อใช้วิธีการทำหมัก (ปุ๋ยพืชสด) ในการทำนาปลาสลิด แก้ปัญหาความเป็นกรดของดิน
- เพื่อเป็นการใช้พื้นที่ที่ไม่สามารถทำการเกษตรอย่างอื่นมาทำการเลี้ยงปลา
- เพื่อศึกษาการเจริญเติบโตและการวางไข่ของปลาสลิด
- เพื่อเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการในการส่งเสริมให้เกษตรกรทำนาปลาสลิดต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินงาน

1. ทำการสูบน้ำเข้า – ออก เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติของน้ำในนาปลาแล้วใส่ปูนขาว พร้อมทั้งตัดวัชพืชลุ่มกอง ๆ
2. ตรวจสอบคุณสมบัติของน้ำในนาปลาจนกระทั่งระดับความเป็นกรด – ด่าง (pH) อยู่ในระหว่าง 6.5 – 8.5 จึงนำพันธุ์ปลาสลิดขนาดความยาวเฉลี่ย 7 – 8 ซม. มาปล่อยเลี้ยงในนาแปลงละ 775 ตัว โดยคัดเพศผู้และเพศเมียอย่างละครึ่ง
3. ทำการลุ่มจับซึ่งวัดขนาดคูการเจริญเติบโตและการขยายพันธุ์ของปลาสลิด
4. ตรวจสอบคุณสมบัติของน้ำหลังจากปลาเจริญเติบโตแล้ว เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงดินเปรี้ยวต่อไป

ผลการศึกษา ทดลอง วิจัย

จากการปรับปรุงแก้ไขน้ำเปรี้ยวในปี 2528 โดยการสูบน้ำเข้าออก และใส่ปูนขาวแปลงละ 400 กิโลกรัม ทำให้ดินเปรี้ยวดีขึ้นนาปลาสลิดแห่งนี้สามารถเลี้ยงปลาสลิดซึ่งเดิมมีขนาดความยาวเฉลี่ยประมาณ 7-8 ซม. โตจนมีขนาดความยาวเฉลี่ยประมาณ 16- 18 ซม. เมื่อเลี้ยงไปได้ในระยะ 5 เดือน โดยไม่พบลูกปลาสลิดเลย จึงทำการตรวจสอบพบว่าน้ำมีค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH) ลดลง จึงได้ทำการปรับปรุงแก้ไขคุณสมบัติของน้ำใหม่ในปี 2529 โดยการสูบน้ำในปลาให้แห้งตากทิ้งไว้ประมาณ 1 เดือน ใส่ปูนขาวแปลงละ 500 กิโลกรัม แล้วระบายน้ำเข้า พร้อมกับปล่อยพันธุ์ปลาสลิดจากปี 2528 จำนวนแปลงละ 500 ตัว โดยคัดเพศปลาตัวผู้ตัวเมียอย่างละครึ่ง ปล่อยลงไป ในระยะเวลาเพียง 3 เดือน (มิถุนายน-สิงหาคม 2529) พบว่า มีลูกปลาสลิดเกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่าดินเปรี้ยวแห่งนี้เมื่อปรับปรุงทำเป็นนาปลาสลิด โดยได้มีการแก้ไขสภาพของน้ำแล้วปลาสลิดสามารถเจริญเติบโตและขยายพันธุ์ได้

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการทดลองทำนาปลาสลิดในดินเปรี้ยวพบว่า

1. การปรับปรุงคุณสมบัติของน้ำที่เป็นกรดมาก ๆ โดยใช้วิธีการสูบน้ำเข้า – ออก จะช่วยให้ความเป็นกรดของน้ำลดลงได้รวดเร็วและเป็นการประหยัดต้นทุนในการปรับปรุงนาปลาสลิดที่มีปัญหาเรื่องน้ำเปรี้ยวได้มาก
2. การตัดพืชน้ำ (ปุยพืชสด) ก็เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้คุณสมบัติของน้ำ (pH) ไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

เนื่องจากการทดลองทำนาปลาสลิดในดินเปรี้ยวครั้งนี้มีอุปสรรคเกี่ยวกับน้ำท่วมนาปลาสลิดเป็นประจำ ประกอบกับพันธุ์ปลาสลิดมีจำนวนน้อยไม่สัมพันธ์กับจำนวนเนื้อที่ จึงควรระมัดระวังเกี่ยวกับการเลือก

พื้นที่ในการจัดทำนาพลาสติกและแหล่งหาพันธุ์พลาสติกด้วย เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้พื้นที่ดิน
พรุเพื่อจัดทำเป็นแหล่งพลาสติกสำหรับผลิตอาหารโปรตีนต่อไป

ตาราง แสดงการปรับปรุงนาพลาสติกในดินเปรี้ยว และการเจริญเติบโตของพลาสติก

ปี 2530

แปลงที่	pH ของน้ำ ก่อนปรับปรุง	pH ของน้ำ หลังปรับปรุง	ปูนขาว (กก.)	ความยาว เฉลี่ยก่อน ปล่อย(ชม.)	ความยาว เฉลี่ยหลัง ปล่อย(ชม)	จำนวน (ตัว)	หมายเหตุ
1.	4.24	6.82	400	7.4	17.8	775	N = 50
2.	4.18	6.73	400	7.2	16.8	775	N = 50

N = จำนวนปลาที่จับได้เหาสุ่มซึ่งวัดขนาด

ปี 2529

แปลงที่	pH ของน้ำ ก่อนใส่ปูนขาว	pH ของน้ำ หลังใส่ปูนขาว	ปูนขาว (กก.)	ความยาวเฉลี่ยที่ ปล่อย (ชม.)	จำนวน (ตัว)	หมายเหตุ
1.	5.27	7.12	500	17.8	500	พบลูกพลาสติก
2.	5.24	6.98	500	16.8	500	พบลูกพลาสติก

เอกสารอ้างอิง

กรมประมง 2530 การเลี้ยงปลาสลิด เอกสารแนะนำ

เจียมจิตต์ บุญสมและคณะ 2525 การใส่ปุ๋ยนาปลาสลิดควบคู่กับการพินหญ้า วารสารการประมง 35 (5)
533-542

บุญ อินทร์มพรรย์ 2520 วิธีการทำนาปลาสลิดของไทย วารสารการประมง 3 (1) 29 –32

บุญ อินทร์มพรรย์ 2524 ปลาสลิด วารสารการประมง 34 (2) 145 – 160